

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

КОНСУЛЬТАТИВНА МІСІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
В УКРАЇНІ (EUAM)

ПІВДЕННО-УКРАЇНСЬКА КОЛЕГІЯ МЕДІАТОРІВ

III Міжнародна
науково-практична
конференція

ПОЛІЦЕЙСЬКА МЕДІАЦІЯ
ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ПРАВ
ТА ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯН

20 вересня 2023 року

Одеса
2023

**Міністерство внутрішніх справ України
Одеський державний університет внутрішніх справ
Консультативна місія Європейського Союзу в Україні
(EUAM)**

Південно-українська колегія медіаторів

**III Міжнародна науково-практична
конференція**

**ПОЛІЦЕЙСЬКА МЕДІАЦІЯ
ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ
ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯН**

20 вересня 2023 року

Одеса-2023

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова організаційного комітету:

Швець Дмитро Володимирович – ректор Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, полковник поліції;

Заступники голови організаційного комітету:

Корнієнко Максим Вікторович – проректор Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції;

Мартінс Толс – радник/тренер з питань належного врядування та управління людськими ресурсами Консультативної місії Європейського Союзу в Україні (EUAM);

Матвєєва Лілія Георгіївна – керівник центру медіації, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції;

Балтаджи Поліна Миколаївна – професор кафедри державно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент.

Члени оргкомітету:

Березовенко Любов Сергіївна – секретар центру медіації, викладач кафедри теорії та історії держави і права Одеського державного університету внутрішніх справ;

Домброван Наталія Василівна – начальник відділу організації наукової роботи Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, підполковник поліції;

Тарасенко Лідія Борисівна – професорка кафедри теорії та історії держави і права Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат історичних наук, доцент.

Поліцейська медіація як інструмент захисту прав та інтересів громадян: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 20 вересня 2022. Одеса, 2023. 120 с.

У збірнику представлено матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Поліцейська медіація як інструмент захисту прав та інтересів громадян» (20 вересня 2023 року).

УДК 343.211.3(063)

© Одеський державний університет внутрішніх справ, 2023

© Консультативна місія Європейського Союзу в Україні (EUAM), 2023

© Південно-українська колегія медіаторів

ЗМІСТ

ПРИВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Швець Д. В.....	6
-----------------	---

Балтаджи Поліна Миколаївна

Культура діалогу як шлях до перемоги	7
--	---

Боксгорн Анастасія Вікторівна

Медіація в умовах війни: психологічний аспект	10
---	----

Бондаренко Лілія Олексіївна

Психологічні аспекти формування навичок медіації сучасного поліцейського	13
---	----

Буртова Вікторія Василівна

Етичні засади діяльності медіатора: окремі аспекти	16
--	----

Вільська Єлизавета Русланівна

Медіація у професійній діяльності сучасного поліцейського	20
---	----

Воробель Уляна Богданівна

Нотаріальна діяльність та медіація: синергетичний аспект правового регулювання	24
---	----

Горб Володимир Вікторович

Питання інформаційного забезпечення медіатора	26
---	----

Дружкова Ірина Сергіївна

Медіація у патентному праві закладів вищої освіти	29
---	----

Журик Тетяна Володимирівна

Переваги застосування медіації в цивільному процесі України	33
--	----

Каращук Катерина Леонідівна

Застосування медіаційних технік працівниками поліції у виконавчому провадженні	37
---	----

Ковальова Олена Володимирівна

Медіація та альтернативні способи вирішення конфліктів в діяльності поліцейських ювенальної превенції	40
--	----

Коваленко Алла Феодосіївна

Медіація як інструмент захисту права на освіту	44
--	----

Кондур Володимир Анатолійович

Конфлікти в громадах та альтернативні способи їх вирішення	48
Крестовська Наталя Миколаївна	
Критерії медіабельності кримінально-правових конфліктів.....	51
Кройтор Володимир Андрійович	
Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів у сфері захисту прав на об'єкти авторського права	55
Кузніченко Оксана Валеріївна	
Ільченко Маргарита Андріївна	
Деякі питання медіації за українським та литовським законодавством.....	61
Кузніченко Сергій Олександрович	
Медіація в діяльності військових капеланів	71
Липовська Наталія Анатоліївна	
Зарубіжний досвід поліцейської медіації	75
Лук'янова Людмила Олександрівна	
Психосоціальна підтримка як інструмент запобігання конфліктам в родинх військових.....	79
Магновський Ігор Йосифович	
Принципи права як чинники регулювання медіаційної процедури.....	82
Матвєєва Лілія Георгіївна	
Поліцейська медіація: поєднання несумісного чи виклики часу?.....	85
Мирза Світлана Степанівна	
Розвиток інституту медіації в умовах євроінтеграції	89
Озерський Ігор Володимирович	
Окремі питання реалізації медіаційних процедур в умовах війни	93
Пальшков Костянтин Євгенович, Нівня Ганна Олександрівна	
Навички soft skills як складова професійної діяльності в сфері медіації ...	96
Пишна Алла Георгіївна	
Медіація в діяльності поліцейських	99
Сахарова Катерина Олександрівна	
Психологічні аспекти поліцейської медіації	103
Середницька Інга Анатоліївна	
Медіація в господарських правовідносинах: бізнес-медіація	106
Шаповалова Інна Олександрівна	

Медіація як елемент механізму забезпечення прав та свобод людини	109
---	------------

Шевчук Вікторія Вікторівна

Навички медіації як необхідна складова професіоналізму поліцейського.....	113
--	------------

Шмаленко Юлія Іванівна

Медіація як ключовий інструмент соціальної стабільності: діяльність та вплив на сучасне суспільство	115
--	------------

Яблоновська Анастасія Андріївна

Підвищення ефективності роботи поліцейських через використання медіаційних підходів у конфліктних ситуаціях	117
--	------------

НАВИЧКИ МЕДІАЦІЇ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Шевчук Вікторія Вікторівна

*старший викладач кафедри теорії та історії держави і права
Одеський державний університет внутрішніх справ*

Сучасне стрімке життя зі стресами, неймовірною кількістю негативної інформації, іноді з подіями, що шокують, насиллям та жахіттями має не аби який вплив на свідомість людей. В суспільстві виникають непорозуміння, суперечки та ситуації прояву агресії. Все це доводить, що невіддільною частиною суспільного життя є конфлікти.

Сам термін «конфлікт» походить від лат. *conflictus*, що означає «зіткнення», і може вважатися «міжнародним» словом, оскільки й звучання, й значення в більшості мов приблизно однакове. Цей факт свідчить, що конфлікти є супутником людського буття в різні часи, в будь-якому географічному просторі та в найрізноманітніших умовах економічного, соціального та культурного розвитку суспільства.

В навчальній літературі зазначається, що конфлікт – це «зіткнення різноспрямованих сил (цінностей, інтересів, поглядів, цілей, позицій) суб'єктів – сторін взаємодії» [3, с. 19].

Конфлікти виникають з різних причин, в різних сферах життя, розгортаються на різних рівнях, включаючи індивідуальні, міжособистісні, міжгрупові, міжорганізаційні, міжнаціональні та міждержавні конфлікти.

Конфлікти є багатогранним явищем: вони відображають глибокі соціальні, культурні, економічні та політичні процеси в суспільстві, можуть здійснювати як розвиваючий, так і руйнівний вплив, виконують як конструктивні, так і деструктивні функції.

Позитивне значення конфліктів у суспільстві полягає в тому, що конфлікт дозволяє особі виразити свої індивідуальні потреби, погляди та інтереси;

конфлікт стимулює активність людей, знімає «синдром покірності», впливає на підвищення рівня відповідальності;

конфлікт є частиною демократичного процесу тому, що різні погляди та інтереси можуть бути вільно висловлені й обговорені;

конфлікт може сприяти структуризації соціальних груп, створенню організацій, об'єднанню груп і колективів;

подолання конфлікту може сприяти зміцненню спільноти та підвищенню її єдності;

конфлікт може викрити проблеми, які потребують уваги та спонукати до перегляду й переосмислення наявних структур і систем.

Отже, конфлікт, в позитивному аспекті, виступає рушійною силою суспільного розвитку.

Частіше конфлікти сприймаються як негативне явище та характеризуються наступними небажаними наслідками для осіб, груп або суспільства в цілому:

у конфліктних ситуаціях часто відбуваються порушення прав людини;
насильницькі конфлікти можуть призвести до фізичних та психологічних травм, загибелі людей;

конфлікти можуть поглиблювати розбіжності між групами людей, руйнувати міжособистісні відносини, сприяючи ворожнечі;

конфлікти можуть підривати довіру громадян до урядових структур та легітимності влади;

конфлікти можуть призвести до значних економічних витрат та збитків, зменшення інвестицій та інших негативних економічних явищ;

конфлікти порушують продуктивну співпрацю і загрожують стабільності та безпеці в суспільстві;

якщо конфлікт не вирішується відбувається його ескалація і він стає все більш небезпечним.

Кожна особа захищаючи свої права та відстоюючи свої інтереси обирає різні способи розв'язання конфлікту.

На сьогоднішній день існує три загальновідомі методи вирішення конфліктів:

1. Застосування сили – використання учасниками підходу з позиції сили означає примус сторони до дій, яких ви хочете від неї домогтись.

2. Підхід з позиції права – звернення до закону чи адміністративних процедур закріплених на законодавчому рівні.

3. Обговорення інтересів – можливість сфокусуватися на проблемі, з урахуванням прихованих потреб сторін та її інтересів [6, с.8].

Конструктивне вирішення конфлікту передбачає максимально можливе задоволення інтересів обох сторін зіткнення. Це абсолютно неможливо зробити, застосовуючи підхід з позиції сили, чи з позиції закону – обидва підходи передбачають примус, який має різне походження в кожному з підходів. Таким чином, з точки зору «відновлення стосунків» між учасниками конфлікту, найкращим є розв'язання ситуації за принципом «виграш – виграш», який досягається лише за умови врахування інтересів та позицій обох сторін за допомогою процедури медіації [2].

Вітчизняний і міжнародний досвід засвідчує, що поряд із системою правосуддя варто запроваджувати та активно використовувати альтернативні методи врегулювання конфліктів.

Програми примирення потерпілих і правопорушників виникли наприкінці 70-х років у США та на початку 80-х – в Європі. Першою з європейських країн цю програму ініціювала Великобританія. На сьогодні програми примирення не лише успішно функціонують в Норвегії, Фінляндії, Австрії, Німеччині та Франції, але й закріплені на рівні національних законодавств. В інших країнах Європи було зроблено перші кроки у цьому напрямку – пілотні проекти у Данії, Швеції,

Нідерландах, Ірландії, Іспанії та Італії. Протягом останніх років активізувався рух за впровадження програм примирення у Східній Європі [4, с. 153].

Сьогодні Україна потерпає від зовнішньої агресії, тому уміння вирішувати внутрішні конфлікти ненасильницьким шляхом є дуже важливим для українського суспільства. Основою вирішення конфлікту має стати діалог. Оскільки, як зазначає П.М. Балтаджи, «діалог націлений на те, щоб прояснити позиції іншої сторони, щоб мати змогу зрозуміти, що впливає на формування тієї чи іншої позиції, які очікування чи страхи стоять за такою позицією. Діалог не має на меті переконати іншу сторону в своїй правоті – він має констатувати різницю підходів та допомогти зрозуміти, що при цій різниці кожен може зробити, щоб знизити гостру фазу конфлікту. Тобто діалог спрямований лише на розуміння відмінностей у позиціях сторін» [1, с. 89]. А ефективним інструментом врегулювання зіткнення інтересів має бути медіація.

Отже, ефективне розв'язання конфліктів необхідне для підтримки злагоди та стабільності в суспільстві, а медіація є одним з дієвих інструментів для регулювання розбіжностей та досягнення компромісу. Вона може бути використана в різних контекстах, включаючи сімейні негаразди, сусідські непорозуміння, корпоративні сутички, цивільні конфлікти та інші ситуації.

Радник з питань належного врядування та управління людськими ресурсами Консультативної місії Європейського Союзу в Україні (EUAM) Мартінс Толс зазначив, що «навички врегулювання конфліктів є надзвичайно важливими для поліцейських. Кожен поліцейський повинен розуміти основні інструменти та поняття медіації» [7].

Підвищення престижу професії працівника поліції залежить від належного рівня навичок соціальної взаємодії. У процесі спілкування з різними верствами населення та конструктивного вирішення конфлікту поліцейському можуть знадобитися знання з практичної психології, конфліктології, психопатології, соціології. Запорукою професійно-психологічної готовності до цього виду діяльності є потреба у визначенні шляхів формування навичок медіації на етапі професійної підготовки [5, с. 106].

Все вище зазначене спонукає нас запропонувати введення в навчальні плани відповідних закладів вищої освіти такої навчальної дисципліни, як «Основи медіації для правоохоронців». Запропонована дисципліна має викладатися на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти та на базі післядипломної освіти поліцейських на курсах підвищення кваліфікації. Вивчення дисципліни забезпечуватиметься читанням лекцій з подальшим обговоренням проблемних питань, ознайомленням з фактичними справами, демонстрацією реальних відеозаписів і їх обговоренням, розв'язанням практичних завдань та, обов'язково, діловими іграми з можливістю виступити в різних ролях учасників медіації.

Застосування набутих навичок медіації в поліцейській діяльності матиме наступні позитивні прояви:

по-перше, навички медіації можуть допомогти поліцейським в деяких ситуаціях уникнути або швидко та ефективно вирішити конфлікт, тим самим зменшить напругу в певній спільноті;

по-друге, застосування прийомів медіації дозволить поліцейським виявити джерела конфліктів та їх причини в певній місцевості й відповідно працювати над їх профілактикою;

по-третє, здатність поліцейських слухати, спілкуватися та розв'язувати конфлікти за допомогою прийомів медіації посилює їх комунікативні здібності та розкриває їх професіоналізм;

по-четверте, медіаційні навички допоможуть поліції залучити суспільство до діалогу, взаємодопомоги та співпраці.

Отже, інтеграція навичок медіації у діяльність поліції допоможе покращити відносини між поліцією та громадою, підвищить рівень довіри та поваги суспільства до поліції й сприятиме конструктивній та ефективній роботі поліції.

Література

1. Балтаджи П. М. Діалог як інструмент побудови соціального миру. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4, Ч. 1 С. 86-90.

2. Курят Л. А. Медіація, як засіб профілактики конфліктів у спілкуванні підлітків. URL: <https://naurok.com.ua/stattya-mediacya-yak-zasib-profilaktiki-konfliktiv-u-spilkuванні-pidlitkiv-281880.html>

3. Ложкін Г. В., Пов'якель Н. І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика. Навч. посібник. К.: ВД «Професіонал», 2006. 416 с.

4. Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів: вітчизняний та зарубіжний досвід: наукова монографія / За заг. ред. В. І. Цимбалюка. Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 172 с. URL: <https://nuwm.edu.ua/component/dropfiles/?preview=1&format=&task=frontfile.download&catid=1821&id=3116&Itemid=1000000000000>

5. Романенко О. В. Психологічне забезпечення правоохоронної діяльності. *Юридична психологія*. 2022. № 2 (31). С.106-112.

6. Шкільна служба розв'язання конфліктів: досвід впровадження. URL: https://issuu.com/uccg/docs/school_crc

7. Як вирішувати конфлікти словами – EUAM допомагає курсантам отримати навички медіації. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/ua/news/how-to-resolve-conflicts-with-words-euam-helps-cadets-to-get-mediation-skills/>

Наукове видання

III Міжнародна науково-практична конференція

**«Поліцейська медіація як
інструмент захисту прав та інтересів громадян»
(20 вересня 2023 року).**

Підп. до друку 18.09.2023. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Гарнітура Times.

Ум.-друк. арк. 6,97. Обл.-вид. арк. 6,64.

Наклад 30 прим.

Надруковано з готового оригінал-макету

Редакційно-видавничий відділ

Одеського державного університету внутрішніх справ

м. Одеса, вул. Успенська, 1,

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДП № 3507 від 25.06.2009